

NIEUWSBRIEF

Vereniging Kinderen van Verzetsdeelnemers
1940 - 1945
36ste jaargang nr. 3, lentenummer 2025

NIEUWSBRIEF

36e jaargang nr. 3, lentenummer 2025
Verschijnt 4 x per jaar

Vereniging Kinderen van Verzetsdeelnemers
1940 – 1945 (KvV)
Oprichtingsdatum: 22 april 1989
KvK Rotterdam

SECRETARIAAT:

Stalpertstraat 110
2597 RW Den Haag
Tel.: 070 – 3544937, tussen 10 en 17 uur
Website: www.verzetskinderen.nl
E-mailadres: info@verzetskinderen.nl
Dit is tevens het adres van de redactie.

PENNINGMEESTER:

Geelvinckstraat 93
1951 BB Velsen-Noord
Tel.: 0251 – 210283
Banknr. NL16 INGB 0000 195963 t.n.v. Vereniging
Kinderen van Verzetsdeelnemers 1940 – 1945

BESTUUR:

Henk Mreijen, voorzitter
Irene Rutte – Hermsen, penningmeester
Minka Kaszó, secretaris
Marc Elskamp, algemeen bestuurslid

REDACTIE WEBSITE:

Minka Kaszó en Marc Elskamp

REDACTIE NIEUWSBRIEF:

Minka Kaszó, eindredacteur
Technische assistentie: Jurgen Schouten en Marc
Elskamp
Drukkerij: Communicatiecentrum Magneet
Omslagtekening: Willy Diemer

De redactie behoudt zich het recht voor bijdragen te redigeren en/of bijdragen in te korten of niet te publiceren zonder opgaaf van redenen. Indien u een verhaal van meer dan 2 pagina's wil publiceren, neemt u dan vooraf contact op met de redactie. Bijdragen geven de persoonlijke opvatting van de schrijvers weer en zijn ter hunner verantwoording. Kopij voor de Nieuwsbrief uitgave zomernummer 2025 moet, tenzij anders afgesproken, binnen zijn op uiterlijk 10 mei 2025. Liefst eerder.

INHOUDSOPGAVE

Colofon en inhoudsopgave	1
Voorzitter	2
Landelijke bijeenkomsten	3
Lotgenotencontact / lokale bijeenkomsten	3
Samen eenzaam zijn (haiku)	3
Redactioneel	4
Holocaust Herdenking 2025	4
Lotgenotenbijeenkomsten: hoe, wie, wat en waar	4
Voorlichting wetten voor oorlogsgetroffenen	5
Tweede generatie (gedicht)	6
Een land in verzet (boek lid)	7
Begenadigd tot levenslang	8
10 mei 1940 en 5 mei 1989	9
4 mei 2024	10
Jouw hart sta ik nooit meer af (boek lid)	10
Duitschland heeft gecapituleerd	11
Ogenlicht (gedicht lid)	12
Arrestaties broers Kloostra	13
Snippers	15
De gezichten van de bevrijding	15
Belangrijke adressen	15
Wat is er te doen?	16

Spreuk van de maand:

Het tekent de kracht en tegelijk ook het onvermogen van de literatuur dat de tragedie van de oorlog steeds opnieuw moet worden geschreven.

H.M. van den Brink (1956), schrijver, in het essay 'Tragedie van de natuurlijke historie'

VOORZITTER

Lieve mensen,

Langzamerhand gaan we weer naar het voorjaar toe. De dagen worden weer langer en hopelijk wordt het weer ook beter.

Onze jaarvergadering komt er ook weer aan en dus denkt het bestuur na over hetgeen op de ledenvergadering aan de orde moet komen.

Natuurlijk gaan we spreken over het verslag over het vorige jaar: hoe hebben we het als bestuur gedaan en gaat u dat hopelijk goedkeuren.

Het lidmaatschap van de vereniging is al jaren op 25 euro bepaald en het lijkt erop dat dit nog zo kan blijven. Dat kan natuurlijk alleen door de subsidie die we als vereniging mogen ontvangen.

Statuten en Huishoudelijk Reglement

De statuten zijn rond en door de notaris bekrachtigd. Nu moeten we het Huishoudelijk Reglement nog vaststellen en dan zijn we als vereniging weer helemaal up-to-date. Het Huishoudelijk Reglement is bedoeld om de zaken uit de Statuten uit te voeren. Zo is geregeld wat de verschillende bestuursleden geacht worden te doen en wanneer bepaalde zaken moeten worden uitgevoerd. Daarnaast kennen we lotgenotenbijeekomsten. Het is natuurlijk makkelijk om de gang van zaken over te laten aan de voorzitters van die bijeenkomsten en het is fijn dat ze hun taak zo serieus nemen. Maar het huren van locaties kost geld en wanneer er een spreker komt kan dat ook geld kosten. Daarom wordt in het reglement afgesproken wat er mogelijk is.

Bestuur

Maar die Statuten en dat Huishoudelijk Reglement heeft niet zoveel waarde als er geen bestuursleden zijn om dat uit te voeren. Wij zijn al geruime tijd op zoek naar leden die zich willen inzetten voor het

bestuur. De zittende bestuursleden hebben ook maximumtermijnen en moeten op enig moment worden vervangen. Dat is een gezonde zaak. Ikzelf ben bijvoorbeeld bezig aan mijn laatste termijn. Ik ben aangetreden in een tijd dat de vereniging dreigde ter ziele te gaan omdat niemand het voorzitterschap wilde vervullen. In plaats van tijdelijk in te springen ben ik inmiddels alweer zeven jaar verder. Ik zal gezien mijn leeftijd zeker geen langere periode blijven zitten. Het is tijd dat jongere leden het bestuur zullen gaan leiden naar de toekomst. De regelgeving is ervoor aangepast.

CABR

Tijdens de najaarsvergadering heb ik ook gesproken over de archieven van de Bijzondere Rechtspleging. Ik heb ook aangegeven dat op 2 januari 2025 die archieven (voor zover gereed) ook via internet te raadplegen zouden zijn. Helaas heeft de Autoriteit Persoonsgegevens daar een stokje voor gestoken. Via het Ethisch Beraad hadden we geregeld dat wanneer er bezwaren zouden zijn bij nabestaanden zij de zaak voor een commissie konden brengen die zou beslissen omtrent de openbaarmaking. Bijvoorbeeld omdat er namen werden genoemd van nog levende mensen of wanneer er bezwaren zouden zijn met betrekking tot bijvoorbeeld medische gegevens. Dan konden die gegevens worden geblokkeerd.

Het bijzondere aan deze archieven is dat het niet alleen gaat om de daders, maar ook om de slachtoffers.

Uit de processtukken blijkt nogal eens dat nabestaanden er nu pas achter komen wie hun opa, broer of zuster heeft aangegeven. Of hoe het komt dat een bepaalde verzetsgroep is opgerold. Het ingrijpen door de Autoriteit Persoonsgegevens heeft dit geblokkeerd. De dossiers zijn weliswaar nu persoonlijk in te zien bij het Nationaal Archief, maar de wachtlijsten zijn zeer lang en je moet weten welk dossier je moet hebben om nadere informatie te verkrijgen. Dat zal voor kinderen van 'foute ouders' nog wel lukken, maar kinderen van Joodse ouders en van verzetsdeelnemers hebben weer het nakijken.

De minister geeft aan met wetgeving te komen om een en ander recht te trekken, maar ook dat gaat weer geruime tijd duren. De Europese wetgeving laat echter toe dat de wet een clause kent dat de minister kan besluiten dat openbaarmaking van maatschappelijk belang is en dat dit gaat boven de bescherming van persoonsgegevens. Wij hebben er samen met de andere verzetsorganisaties en Joodse organisaties op aangedrongen om dat nu wettelijk te regelen en toe te passen. Dat is een snellere weg.

Henk Mreijen, voorzitter,
foto eigen archief

LANDELIJKE BIJENKOMSTEN

De Algemene Ledenvergadering (ALV) zal zijn op 5 april. Wij hebben na de ALV een nieuwe spreker dan eerder is aangekondigd, n.l. Theo Boiten van Stichting Pelita, die u zal voorlichten over nog bestaande mogelijke vergoedingen. Zie ook het artikel daarover in dit nummer. En ons lid Paul van Tongeren zal iets over zijn nieuwe boek *Een land in verzet* vertellen, zie eveneens elders in dit blad.

De Najaarsbijeenkomst zal plaatsvinden op 15 november. Spreker nog onbekend.

De leden krijgen enkele weken van tevoren bericht via de mail of post (wie geen mail heeft). Onze bijeenkomsten zijn besloten, begeleiders mogen meekomen, mits aangemeld bij het secretariaat. U weet toch dat partners partnerlid kunnen worden?

LOTGENOTENCONTACT LOKALE BIJENKOMSTEN

Nieuwe leden en leden uit andere regio's zijn overal welkom (misschien ligt uw familiale oorlogsverhaal niet daar waar u nu woont), mits aangemeld bij het secretariaat. Begeleiders mogen meekomen, eveneens mits aangemeld bij het secretariaat. U weet toch dat partners partnerlid kunnen worden voor € 8,00 per jaar? Ze horen er dan wel helemaal bij.

De kleine eigen bijdrage voor de bijeenkomsten is m.i.v. 1 januari j.l. afgeschapt. De leden die zich hebben opgegeven krijgen enkele weken van tevoren bericht via de mail of de telefoon. De aangekondigde datums kunnen veranderen, dus kijk naar uw mail. Elders in dit blad een uitgebreid artikel over deze bijeenkomsten.

In regio Noord-Holland (Amsterdam) zijn de verdere bijeenkomsten in 2025 op de zaterdagen 14 juni en 25 oktober. De tijden: van 13.30 uur tot 16.00 uur. Let op de aanvangstijd, deze is nu al een poos vroeger dan voorheen. We zijn eind 2024 weer naar een nieuwe locatie gegaan, deze is redelijk dicht bij CS, in Amsterdam-Noord. Bijzonderheden volgen in de uitnodigingsmail. Gastvrouw en gastheer zijn Ria Boxtart en Rob Zillesen, wegens ziekte van de laatste nemen Nolda Rijkenberg en Els Zillesen-Confurius waar.

Graag aanmelden en als u niet komt afmelden.

In regio Zuid-Holland (Maassluis) zijn de bijeenkomsten dit jaar in ieder geval op 17 mei en op 29 november. Heel misschien is er nog een zomerbijeenkomst. Zo ja dan hoort u dat later. Tijden: van 14.00 uur tot 16.30 uur. De locatie is goed bereikbaar met het openbaar vervoer, er is een groot gratis parkeerterrein aan de overkant en er zijn twee invalidenparkeerplaatsen voor de deur.

Gastvrouw is Jolanda van Bodegraven, Hans van Ekelenburg is de coördinator.

Ook hier graag aan- en afmelden.

In regio Noordoost Nederland (Groningen) zijn volgend jaar twee bijeenkomsten, op zaterdag 15 maart en 25 oktober. Tijden: van 14.00 tot 16.30 uur. Ook deze locatie is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en parkeren is er gratis. Zolang Henk Strijker nog herstellende is van ziekte zal Johan Stoffels deze bijeenkomsten leiden, als Henk Strijker weer beter is zullen zij het in principe samen gaan doen. Op 25 oktober zal Theo Boiten van Stichting Pelita hier komen om te vertellen over mogelijke bestaande financiële vergoedingen, zie het artikel hierover in dit nummer.

Ook hier graag aan- en afmelden.

In regio Zuid-Nederland (Eindhoven) zijn volgend jaar de bijeenkomsten op zaterdag 22 maart, 24 mei, 16 augustus en 18 oktober. Tijden: van 14.00 uur tot 16.30 uur. De locatie is goed bereikbaar met het openbaar vervoer en er is een gratis eigen parkeer-terrein. Gastheer en gastvrouw zijn Hein de Vries Robles en Hélène Bontjer. Op verzoek van de leden waren hier ook vorig jaar vier bijeenkomsten en dat was een groot succes.

Graag altijd aan- en afmelden.

HAIKU

Samen eenzaam zijn
door die oorlog in ons gen
voelt minder eenzaam.

Minka Kaszó

Afbeelding Nationaal Comité 4 en 5 mei

REDACTIONEEL

Dit stukje schrijf ik begin februari, zoals het er nu uitziet hebben de meesten van ons weer weinig winter gehad, na de warmste januari ooit.

Misschien was en is die winter er wel in de harten van sommigen. Maar dat is een andere zaak.

Wij allen zijn naar ik aanneem bezig met '80 jaar geleden' of meer met '85 jaar geleden'. Dat levert ook weer nieuwe leden op. En ook die nieuwe leden zijn zeer welkom om een bijdrage aan dit blad te leveren. Of een oproep te plaatsen, mits oorlog/onderzoek gerelateerd. En alle leden: deel met ons vooral uw Yad Vashems, Stolpersteine, straatnamen en andere voor u belangrijke dingen, wij berichten er graag over. Nogmaals wil ik erop wijzen dat Stolpersteine ook voor verzetsdeelnemers kunnen worden aangevraagd!

In dit nummer o.a. aandacht voor de financiële hulp die u mogelijk nog kunt krijgen en voor het nieuwe, belangrijke boek van ondermeer Paul van Tongeren over het verzet, een boek van een ander lid, een artikel over onze eigen lotgenotenbijeenkomsten, een stukje over Bill Minco en boekfragmenten over de bevrijding.

Minka Kaszó

HOLOCAUST HERDENKING 2025 80 jaar geleden

Ons lid Hein de Vries Robles vertegenwoordigde de KvV bij de Holocaust Herdenking op 26 januari. Hij legde bloemen bij het Spiegelmonument in Amsterdam. Samen met Kees Hulsmans, secretaris van het COVVS (Centraal Orgaan Voormalig Verzet en Slachtoffers), legde hij ook een krans namens die organisatie. Hein is sinds 1 januari penningmeester van deze organisatie. De KvV maakt deel uit van deze organisatie.

Hein met onze bloemen, foto Kees Hulsmans

Voor deze herdenking kwam Hein speciaal over uit Westerbork, waar hij verbleef i.v.m. het voorlezen van de namen van de Joodse, Roma en Sinti slachtoffers van WO2. Vijf dagen, dag en nacht, waren er nodig om de 103.124 namen voor te lezen.

Hein leest voor, foto Marc Elskamp

Ons bestuurslid Marc Elskamp organiseerde er een Sjabbatceremonie bij aanvang en einde van de Sjabbat. Dat gebeurde daar voor de eerste maal.

Ook elders in ons land werd de Holocaust herdacht. Zo maakte ons lid Laurens van Aggelen bovenstaande foto in Baarn van het oorlogsmonument tegenover het station, na de herdenking daar.

LOTGENOTENBIJEENKOMSTEN HOE, WIE, WAT EN WAAR Nog eens even alles op een rijtje gezet

Wij hebben gemerkt dat er soms onduidelijkheid is over het doel en de inhoud van onze lotgenotenbijeenkomsten. Nog onlangs vroeg een lid mij wat er op de agenda stond. Welnu, er staat meestal niets op de agenda van deze bijeenkomsten. Een hoogst enkele keer is er een (soort) lezing, die dan altijd zal gaan over een oorlog en ons gerelateerd onderwerp. Maar de bijeenkomsten zijn bedoeld om te delen wat ons bindt en daar met elkaar over te praten. De

bijeenkomsten zijn dus niet bedoeld om de leden 'bezig te houden'. Dat moeten en mogen (niet te vergeten) zij daar zelf doen.

Niet zo lang geleden maakte ons bestuurslid Marc Elskamp hier een protocol over, mede met het oog op de toekomst, en daaruit wil ik graag voor u citeren. Letterlijk.

De gespreksgroep in het kort

Doelgroep: De gespreksgroep is bedoeld voor volwassen nazaten van verzetsdeelnemers. Uitsluitend toegankelijk voor een lid van de Vereniging Kinderen van Verzetsdeelnemers 1940 – 1945 en die behoefte hebben aan begeleid lotgenotencontact.*¹ Hierbij wordt de groep bedoeld die nakomeling is van een verzetsdeelnemer.

Doel: Het hoofddoel van de gespreksgroep is het bevorderen van het mentale welzijn van het lid, die een voorouder heeft die heeft deelgenomen aan het verzet. Dit wordt bereikt doordat deelnemers na afloop meer sociale steun ervaren en meer kennis hebben over rouw en verdere hulpverleningsmogelijkheden.

Aanpak in het kort: De gespreksgroep is een open groep zonder begin en eind. Dat betekent dat deelnemers te allen tijde kunnen in- en uitstromen. De groep komt in beginsel 2 – 3 x per jaar bij elkaar*². Het is een begeleide gespreksgroep en *geen therapie*, deelnemers delen hun ervaringen met elkaar, onder begeleiding van gespreksleiders, ervaringsdeskundigen.

Er kan e.v. een deskundige van buiten worden gevraagd als de groep hieraan behoefte heeft.

Uitvoering

Uit dit onderdeel citeer ik nog even het volgende:

Een aantal onderwerpen leidt snel tot escalatie en kan het beste vermeden worden: godsdienst, politiek en andere onderwerpen die mensen uit elkaar kunnen drijven.

Daarachter staat nog een slotopmerking:

Belangrijke randvoorwaarden betreffen de normen en huisregels, die te maken hebben met de veilige omgeving. In de gespreksgroep staan de ervaringen en behoeften van de deelnemers centraal. De nadruk ligt op de onderlinge uitwisseling van ervaringen en niet op een behandeling. Om die reden is het van belang dat er respect is voor elkaars emoties en ervaringen, dat er vertrouwelijkheid is en de vrijheid om min of meer actief te zijn in de groep.

Noten redactie:

*¹ en als er behoefte is aan één op één contact met andere deelnemers kan men hier persoonlijk contacten leggen.

*² dat is momenteel, begin 2025, zo maar kan uiteraard veranderen.

Toevoeging van uw secretaris: het secretariaat verstuurt ± 2 weken voor een bijeenkomst een uitnodiging per mail (of belt) naar de leden die al hebben aangegeven interesse te hebben en op de deelnemerslijst staan. Hen wordt dan gevraagd door te geven of zij wel of niet zullen komen. Dit wordt veelal verzuimd en kan tot oponthoud leiden.

Minka Kaszó

VOORLICHTING WETTEN VOOR OORLOGSGETROFFENEN

Stichting 1940-1945

Een paar maanden geleden ontving uw redacteur de brief hieronder van de Stichting 1940 – 1945. En over de inhoud nadenkend vermoeden wij dat er toch best leden zijn die niet weten welke financiële hulp zij eventueel nog kunnen krijgen. Daarom plaatsen wij zowel de brief als de bijlage in dit blad. Op onze landelijke bijeenkomst op 5 april a.s. zal de heer Theo Boiten e.e.a. mondeling toelichten en zult u vragen kunnen stellen. Dus geïnteresseerden: komt allen!

Beste lezer,

Als cliënt van de Stichting bent u mogelijk bekend met een of meerdere van de Wetten voor Oorlogsgetroffenen (WBP, WUV of WUBO). Wanneer u op leeftijd raakt, en daardoor beperkt wordt in bijvoorbeeld de huishouding of uw vervoer, dan kunt u uit deze wetten eventuele aanvullende ondersteuning aanvragen. We hebben de indruk dat hiervan soms onvoldoende gebruik wordt gemaakt. Ook wanneer uw leefomstandigheden veranderen, omdat u bijvoorbeeld gaat verhuizen naar een verzorgingshuis, verandert er het een en ander. Soms biedt dat ook weer de mogelijkheid nieuwe ondersteuning vanuit de Wetten voor Oorlogsgetroffenen aan te vragen. Daarom maakt Theo Boiten, rapporteur bij de Stichting, een rondje langs verschillende contactgroepen in het hele land, om hiervoor weer aandacht te vragen. Hieronder vindt u, overzichtelijk samengevat, de informatie die tijdens zijn

praatje ter sprake komt, en contactgegevens van hem en van de Stichting, mocht u nog vragen hebben. We hopen dat u hiermee goed geïnformeerd wordt en de weg naar eventuele aanvullende ondersteuning weet te vinden.

Met vriendelijke groet, Josée Netten, Algemeen secretaris Stichting 1940-1945 en Theo Boiten, Rapporteur Stichting 1940-1945 / Pelita.

De bijlage:

Wetten voor oorlogsgetroffenen in de Duitse bezettingstijd.

De grondregel voor deze wetten is: wanneer u gezondheidsschade heeft opgelopen door oorlogsomstandigheden in de Duitse bezettingstijd, dan kunt u aanspraak doen op deze wetten. We onderscheiden drie oorlogsgetroffenewetten:

Wet Buitengewoon Pensioen (WBP): voor mensen die verzetswerk tegen de Duitsers verrichtten. Ook voor hun kinderen, geboren voor of in de oorlog, die door in het verzet getraumatiseerde ouders zelf psychisch beschadigd zijn geraakt.

Wet Uitkeringen Burger Oorlogsslachtoffers (WUBO): voor mensen die als burger door Duits of Geallieerd oorlogsgeweld in de bezettingstijd lichamelijk of geestelijk beschadigd zijn geraakt. Denk dan aan beschietingen, bombardementen, mishandeling, huiszoekingen, gevangenschap, dwangarbeid, en razzia's.

Wet Uitkeringen Vervolgingslachtoffers (WUV): voor mensen die vanwege hun ras, geloof, wereldbeschouwing, of geartheid door de Duitsers zijn vervolgd. Denk dan aan vrijheidsberoving in kampen, gevangenschappen, en onderduik. Heeft u dergelijk oorlogsgeweld meegemaakt, dan kunt u erkend worden voor een of meerdere van deze wetten. Vervolgens wordt gekeken welke psychische en/of lichamelijke gezondheidsklachten u heeft overgehouden aan dit oorlogsgeweld. Denk dan bijvoorbeeld aan: herbelevingsklachten, verstoorde slaap, angsten, depressies, of lichamelijke beperkingen als gevolg van oorlogsverwondingen. Wordt er blijvend oorlog gerelateerd letsel vastgesteld, dan kunt u een maandelijkse uitkering of belastingvrije toeslag krijgen, en daarnaast diverse vergoedingen. Graag licht ik deze vergoedingen hieronder toe. We merken namelijk dat veel mensen die hier recht op hebben, er geen of weinig gebruik van maken. Vaak omdat ze simpelweg niet weten dat deze bestaan. Ik noem hierbij: via de WUV, WUBO en WBP: vergoeding van 4 uur huishoudelijke hulp per week. Heden: 256,- euro* per maand, belastingvrij. Via de WUV en WUBO: een maandelijks bedrag voor deelname aan het maatschappelijk verkeer (DMV). Heden: 126,- euro* per maand, belastingvrij. U kunt ook uitbreiding van hulp in de huishouding krijgen als u geen lichte huishoudelijke werkzaamheden meer kunt doen door zowel uw oorlogsletsel

én door niet-oorlog gerelateerde ouderdomsklachten. Dan krijgt u vergoeding van 8 uur huishoudelijke hulp per week, totaal 512,- euro* belastingvrij per maand. Daarmee kunt u dan veel langer zelfstandig thuis blijven wonen. U kunt ook via de WUV, WUBO en WBP aanspraak doen op een apart maandelijks bedrag voor sociale vervoerskosten. Dit kunt u krijgen wanneer u vanwege de samenhang van uw oorlogsletsel en ouderdomsklachten geen gebruik meer kunt maken van normaal openbaar vervoer, te weten bus/trein/tram/metro. Of dat alleen nog maar onder begeleiding kan doen. Heden: 113,- euro* belastingvrij per maand. Wanneer u dit via de WUV of WUBO al DMV heeft, dan is dit bedrag lager, rond 50,- euro per maand. Tot slot: wanneer u in een verzorgingshuis (Wet Langdurig Zorg, WLZ) komt, dan wordt de vergoeding van hulp in de huishouding via de WUV, WUBO of WBP geschrapt, maar heeft u nog recht op vergoeding van 2 uur waskosten per week (ongeveer 128,- euro* belastingvrij per maand) plus het lage bedrag DMV (rond 50,- euro belastingvrij per maand). Dit zorgt ervoor dat u in het verzorgingshuis net even wat meer financiële armslag heeft. Wilt u een aanvraag doen, of heeft u nog vragen, ook over uw persoonlijke situatie? Bel dan met: Stichting 1940 - 1945 Nienoord 13, 1112 XE Diemen, tel. 020-6601945, email: info@st4045.nl. Via de website: www.st4045.nl. Drs. Theo Boiten, rapporteur wetten voor oorlogsgetroffenen, tel. 06-13521353.

*bedragen per 2024.

TWEEDE GENERATIE

Diep uit mijn hart welt het op
terwijl ik dit alles schrijf:
woede, frustratie om al dit leed.
Vader, Moeder, hoe
kon u dit dragen en mij toch
de vrede in brengen
zodat ik in mijn kinderjaren
er geen weet van heb gehad,
slechts vrede zag, een groene tuin,
huis in een kalme straat
en alles om mij heen
schijnbaar in harmonie.
Pas later is het verleden
in mij rond gaan dwalen
en werd ik mij bewust:
voor altijd ben ik hier door
getekend dat het begin van mijn leven
door de laatste honger is gegaan.

Anneke Buys (lid KvV), uit: In verzet (2014)

EEN LAND IN VERZET

Hoe een miljoen mensen opstonden tegen de nazi's

U herinnert zich ongetwijfeld de tv serie 'Het verhaal van Nederland'. In de laatste aflevering werd de Tweede Wereldoorlog behandeld en het Verzet. Verzetsmensen werden erin neergezet als vooral avonturiers, die maar een beetje met wapens liepen te zwaaien. Het verzet zou niet veel om het lijf gehad hebben. Ondanks protesten hiertegen, ook van onze vereniging via het COVVS, is hier niets aan veranderd. En omdat de serie herhaald werd en vast nog weer zal worden en ook op scholen wordt vertoond, lijken we aan dit imago vast te moeten blijven zitten.

Ons lid Paul van Tongeren, auteur van het boek 'Jacoba van Tongeren en de onbekende verzetshelden van groep 2000 (1940-1945)', besloot hier iets tegen te doen. Zo kwam dit boek tot stand. Wij lazen het voor u. Het boek is door 8 verschillende auteurs geschreven. Eén hoofdstuk gaat over de (onderbelichte) vrouw in het verzet en is geschreven door Rianne van Oosterom.

Voorwoord Hans Blom

Het boek begint met een voorwoord van prof. dr. Hans Blom, historicus en oud-directeur van het NIOD. Ik citeer: 'Het inzicht in de enorme complexiteit van deze periode is sterk toegenomen.' Verderop: 'Zo'n brede benadering is ook wenselijk, omdat 'verzet' veel verschijningsvormen en variaties kende, waarbij zeer veel mensen met zeer uiteenlopende motieven op enige manier betrokken en actief waren.' Dan: 'Een nieuw boek, dat poogt verzet in zo breed mogelijke zin te beschrijven, de stand van zaken in kaart brengt, recente nieuwe bijdragen signaleert en in zekere zin een onderzoekagenda presenteert, is dan ook van harte welkom. Zeker omdat de laatste keer dat dit gebeurde alweer een jaar of dertig achter ons ligt.' Ook: 'Wat voor sommigen tergende dilemma's waren, overkwam anderen als het ware voordat ze zich goed en wel realiseerden wat er gebeurde. Levens konden daardoor een totaal andere wending nemen.'

Inleiding van Mirjam Lange-Schoenmaker en Paul van Tongeren, de samenstellers:

Pag. 11: 'Al in zijn tweede Geuzenbericht voorspelde Bernard (IJzerdraat, M.K.) met griezelige nauwkeurigheid wat Nederland te wachten stond. Onze voorraden, ons eten en onze kleding zullen worden weggehaald, schreef hij. Alles zal op de bon gaan en uiteindelijk zal er niets meer te krijgen zijn. En onze jonge mannen zullen worden gedwongen elders te werken.'

Pag.14: 'Het magnum opus van Loe de Jong, Het Koninkrijk der Nederlanden in de Tweede Wereldoorlog (geschreven tussen 1969 en 1994) is in

sterke mate bepalend geweest voor het naoorlogse denken over wie er in het verzet is gegaan.'

Verderop: 'De Jong rekent eenlingen zoals personen die onderduiken, mensen die onderduik bieden en werknemers die staken niet mee. En dat betreft enorme aantallen. Zonder individueel verzet en stakers mee te rekenen, komt De Jong tot een aantal van 45.000 illegale verzetsstrijders, bijna uitsluitend mannen.'

Verzet is alles wat mensen deden of lieten

Pag. 15: 'In dit boek kiezen wij daarom juist voor een brede omschrijving van verzet, in al zijn verschijningsvormen. Daaruit zal blijken dat het aantal mensen dat opstond tegen de bezetter, aanzienlijk groter was dan veelal wordt aangenomen. Onze definitie luidt als volgt: Verzet is alles wat mensen deden of lieten om de Duitse bezetter te ondermijnen en tegen te werken, bewust en doelgericht, individueel of in groepsverband.'

Pag. 16: 'Voor verzet gold: het was vaak niet wat het leek en veel bleef voor de buitenwereld verborgen.'

Pag. 18: 'Het hele verzetsnetwerk greep dus in elkaar. Het waren omvangrijke netwerken, waarin de schakels zo weinig mogelijk van elkaar wisten, zo min mogelijk sporen achterlieten en zo onzichtbaar mogelijk probeerden te blijven.'

Pag.20: hier lezen wij de indeling van het boek. Er staan achtereenvolgens hoofdstukken in over: hoe het verzet zich ontwikkelde, een hoofdstuk over onderduiken, een over de massale werkweigering in april/mei 1943, een over het onderbelicht gebleven verzet van vrouwen, een over het verzet door Joden en een over verzet door mensen uit de koloniën, waarna een overzicht van de vormen van georganiseerd verzet. Vervolgens een schatting van het aantal bij verzet betrokken personen en als laatste inhoudelijke hoofdstuk een slotbeschouwing. Dan zijn er nog o.a. noten, een namenregister en verantwoordingen.

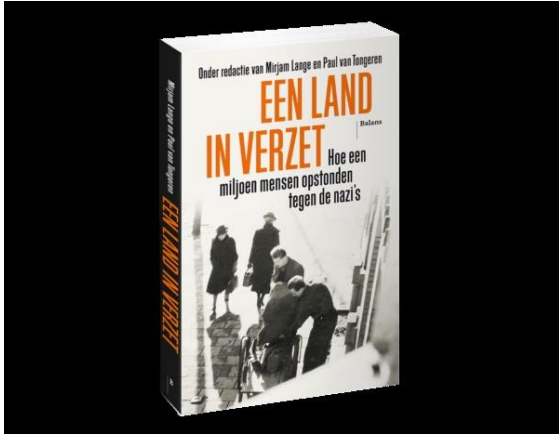
Nog een zinnetje: pag.48: 'onderduiken is de meest omvangrijke en onderschatte vorm van verzet geweest'.

Conclusie

Als je verzet beschouwt als het actief, met alle risico's van dien tegenwerken van de bezetter, dan heeft een op de vijf Nederlanders tussen de 20 en 65 jaar daar destijds aan deelgenomen, zo concluderen de auteurs van *Een land in verzet*.

U mag zelf de inhoud tot u nemen. Het zou hier teveel ruimte kosten daar nog verder over te vertellen. Wat ik u wel wil laten weten dat het boek erg prettig leesbaar is geschreven en zeker ook geschikt is voor een groter publiek. Het is hard nodig dat men er kennis van neemt, nu is gebleken dat jongeren niet eens weten wat Holocaust en Auschwitz betekent, al lezen die jongeren niet.

Over het uiterlijk van het boek kan ik u weinig vertellen, want ik heb het digitaal gelezen, omdat het boek uitkwam op 5 maart, toen ons blad al naar de drukkerij was. Maar ik vertrouw dat het in orde zal zijn. Het is een paperback, uitgegeven door Uitgeverij Balans, telt 280 pagina's en kost € 25,00. ISBN 9789463824101.

Minka Kaszó

BEGENADIGD TOT LEVENSLANG Werken met Bill Minco

Bill Minco, foto Sander Minco / Wikipedia

Tijdens onze lustrumviering heb ik een uitspraak aangehaald van Bill Minco: 'Ik heb een stuk van mijn leven in menselijke zin overgeslagen. Inhalen kon toen niet, ik moest verder, innerlijk verscheurd, ogenschijnlijk weer mens. Kwetsbaar en agressief als overcompensatie. Nog steeds in de verdediging. Schreeuwend om contact, maar bang om me bij iemand aan te sluiten en die weer te verliezen. Ontoegankelijk en toch verlangend naar menselijke warmte.'

Bill Minco, eigenlijk Sybil Minco, is geboren op 21 mei 1922 in Almelo in een Joodse familie die zich deels Menco noemden. Toen de oorlog uitbrak woonde het gezin in Rotterdam. Samen met een klasgenoot kwam hij in contact met de verzetsgroep

Geuzen. Na de eerste arrestaties vluchtte hij naar familie, maar eenmaal terug werd hij op 7 januari 1941 gearresteerd. Hij kwam in het Oranjehotel terecht. Met de bekende werkwijze werd een bekentenis verkregen.

Bill heeft na de oorlog een boek geschreven waarin hij de gang van zaken beschreef, zowel van het proces als wat hem daarna allemaal is overkomen. De uitspraak in het begin van dit artikel heb ik uit dat boek gehaald.

Het boek 'Koude voeten' is een boeiend boek, waarin al hetgeen Bill meemaakte is beschreven. Het boek is nog tweedehands verkrijgbaar.

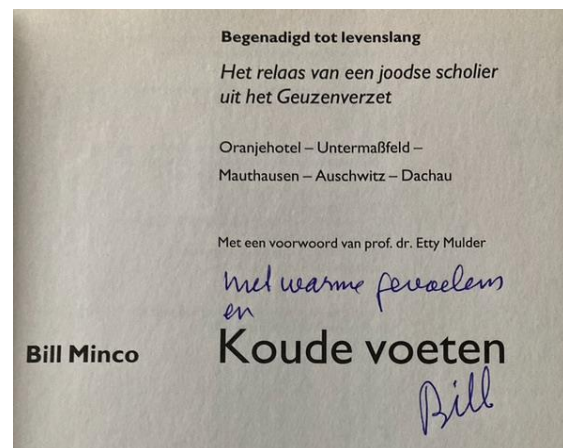
Er werden zo'n 200 mensen gearresteerd. Behalve leden van de verzetsgroep 'De Geuzen' waren dat mensen uit de directe omgeving, zoals mijn vader, die in de administratie van een der Geuzen, Leendert Keesmaat, ook ter dood veroordeeld en geëxecuteerd, voorkwam als iemand die naar Engeland wenste te vluchten.

Van de 43 verdachte leden van De Geuzen werden er 18 ter dood veroordeeld en 19 tot tuchthuisstraf. Zes werden er vrijgesproken. Het bekende *Lied der 18 doden* is hierop gebaseerd. Bill werd ook ter dood veroordeeld. Hij was 18 jaar en als Jood maakte hij zich geen illusies. Toch werden hij en twee anderen vanwege hun minderjarigheid 'begenadigd' tot levenslang tuchthuis.

Omdat er 18 personen zouden worden gefusilleerd en er 'dus' drie ontbraken werden er drie anderen, organisatoren van de Februaristaking, voor in de plaats doodgeschoten.

Bill Minco beschreef in zijn boek de gang door diverse tuchthuizen en kampen, o.a. Mauthausen, Auschwitz en Dachau.

Na de oorlog was Minco betrokken bij de oprichting van de Stichting Geuzenverzet en was hij actief in de Stichting Het Oranjehotel en zette hij zich in voor het Nationaal Oorlogs- en Verzetsmuseum in Overloon. Verder was hij lang voorzitter van de Nationale Federatieve Raad Voormalig Verzet Nederland (in 2010 opgeheven).

Opdracht in het exemplaar van Henk Mreijen

Bill Minco richtte een goedlopende beddenzaak op in Hilversum, onder de naam *Morpheus Bedden*, die nog steeds bestaat en nu wordt gedreven door zijn kleinzoon.

Minco was ook jarenlang actief in de politiek. Vanwege zijn negatieve ervaringen in de oorlog koos hij voor de VVD, vanwege hun nadruk op de vrijheid voor het individu. Van 1957 tot 1982 zat hij in de gemeenteraad en was daarnaast van 1978 tot 1982 tevens wethouder. Toen kon dat nog samen.

In 1980 richtte hij samen met de gemeenteambtenaar Johan de Lange de Werkgroep Herdenking mei 40 - 45 op. Hij werd voorzitter en bleef dat ook na zijn terugreden om gezondheidsredenen in 1982.

Ik ben in 1977 lid geworden van de plaatselijke afdeling van de VVD en leerde toen Bill Minco kennen. In 1986 werd ik lid van de gemeenteraad en in 1993 had ik een lang gesprek met Minco, waarna ik toetrad tot de werkgroep.

Op 1 juli 2011, ik was toen voorzitter van de werkgroep, trad Pieter Broertjes aan als burgemeester. Hij stond een andere vorm van herdenken voor, namelijk zo ongeveer als het in Amsterdam wordt gedaan. Ik kon mij daar wel in vinden en ik ging verder als een soort ceremoniemeester bij de herdenking. Er moest een jaarlijkse lezing komen en nadat Pieter Broertjes kennis had genomen van de achtergronden van Minco werd dat vanaf 2012 de Bill Mincolezing. Vorig jaar, in 2024, nam ik afscheid van deze functie. Dat was na de dertiende Bill Mincolezing.

Bill Minco overleed op 5 mei 2006. Op de rouwcirculaire werd vermeld dat hij was geboren op 21 mei 1922 en bevrijd op 30 april 1945 en op 5 mei 2006. Hij had vele onderscheidingen, waarbij als eerste stond vermeld de Eremedaille voor Voortvarendheid en Vernuft in de Huisorde van Oranje en pas daarna Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Bijzonder is een andere vermelding: de door de Duitse bezetter ter dood veroordeelde Joodse jongen was onderscheiden met het Bundesverdienstkreuz 1^e Klasse. Dat had hij verkregen wegens zijn inspanningen voor de normalisering van de betrekkingen met Duitsland.

Henk Mreijen

10 MEI 1940 EN 5 MEI 1989

Uit de autobiografie van de vader van ons lid Annemieke Kamoschinski-Portegies Zwart publiceerden wij al eerder. Het eerste fragment belicht hoe haar vader het begin van de oorlog heeft ervaren, het tweede een overpeinzing uit 1989.

Lambertus (Ben) Portegies Zwart (1916 – 2003) als jongeman, foto familiearchief

Pag. 142:

De 10^e mei 1940.

Eindelijk komt dan de 10^e mei aan de beurt, voor ons enigszins eigenaardig begonnen. Midden in de nacht werden de kinderen wakker en moest ik eruit om te kijken wat er aan de hand was om hen weer rustig te krijgen. Dit herhaalde zich die nacht nog enige malen. Toen ik de laatste maal weer in bed stapte, deed ik dit kankerend op de burens, omdat die zo gek waren om op de waranda met elkaar te gaan praten.* Het liep inmiddels tegen de morgen. Toen ik goed en wel weer in bed lag, zei Truus tegen me: “Ze praten over vliegtuigen en over schieten.” “Ach, dat is een oefening,” antwoordde ik haar en vertelde hoe ik dit in mijn diensttijd ook had moeten doen. In bed liggende, konden wij de buurman driehoog aan de overkant van ons, op de waranda zien, in zijn ondergoed nog wel en zich scherende. Dit was wel gek, want hij was een zeer burgerlijk man, die altijd keurig gekleed was. Hij deed ook erg gek, want dan vloog hij weer naar binnen toe om even later weer met een kledingstuk naar buiten te komen. Steeds keek hij dan weer de lucht in. Wij hoorden wel vliegtuigen en de naaste burens stonden ook nog steeds op de waranda’s. Plotseling zei mama Truus: “Ben, ik geloof dat het oorlog is.” Zelf ook wantrouwig geworden, kleepte ik mij snel aan en ging de waranda op. Zo dat de burens mij gewaar werden riepen ze: “Buurman, ben je nog niet weg, er is oorlog.” “Jullie zijn gek,” gaf ik en antwoord, waarop een buurman zijn radiotoestel meenam naar zijn waranda, zodat ik kon horen wat de omroeper zei.

Gek eigenlijk, dat ik, die altijd gezegd had dat wij onherroepelijk in de oorlog betrokken zouden

worden, dit toch niet direct wilde geloven toen dit een feit werd. Natuurlijk had ik hier angst voor, want als communist wist je, wat de nazimethodes inhielden.

Pag. 97:

Het is vandaag 5 mei 1989, bevrijdingsdag dus. Gisteren dus de dodenherdenking geweest, waar mama en ik naartoe zijn gegaan. Gelukkig waren er veel mensen en vooral veel jongeren. Bij het blazen van de 'Last post' kreeg ik het te kwaad en mama blijkbaar ook. Dit zal wel nooit meer overgaan.

Uit: **Van jongen tot grootvader**, een zandkorreltje in de geschiedenis van de mens, auteur Ben Portegies Zwart. Van deze autobiografie zijn nog enkele exemplaren verkrijgbaar, prijs € 10 (ten bate van KvV) + e.v. verzendkosten (± € 10,00). U kunt bestellen via het secretariaat (zie het colofon).

*Ben Portegies Zwart woonde in Amsterdam

4 MEI 2024

Benthe Prins, foto Klaas Prins

Mijn beide ouders, opa en tante zijn al in 1940 opgesloten in het Oranjehotel en maanden daarna berecht. Hun namen waren Jan van den Hout, Emmy Allers, Jo Allers en Ida Allers (in genoemde volgorde). Mijn vader en opa kwamen terecht in Duitse tuchthuizen. Mijn opa heeft dat niet overleefd; voor hem heb ik in Den Haag een struikelsteen ('Stolperstein') laten leggen.*¹

Onze zoon Klaas voelde zich hier nogal bij betrokken. Zo is hij ook mee geweest naar het voormalig tuchthuis van zijn opa in Waldheim en naar de erebegraafplaats in Hannover waar de vader

van zijn oma – omgekomen in het tuchthuis van Hameln – begraven ligt (zie mijn boek 'Sterke Wortels'*²).

Vorig jaar zou hij op 4 mei naar ons in Den Haag komen, maar hij parkeerde nog net vóór de 2 minuten stilte voor het voormalige huis van mijn ouders in Voorburg; zijn dochter van 3 stapte onwetend van die hele voorgeschiedenis op het huis af. Klaas stuurde het kiekje op.

Dat fotootje komt bij mij nogal binnen: het voelt zó jammer dat mijn ouders haar niet meer hebben leren kennen.

Carla van den Hout (lid KvV)

Noten redactie:

*¹ Zie artikel Nieuwsbrief KvV lente 2017

*² Boek Sterke wortels is nog te koop bij Carla zelf, mail info@verzetskinderen.nl

JOUW HART STA IK NOOIT MEER AF **De oorlogsliefde van Jans en Martha,** **1937 – 1945**

Al geruime tijd tref ik ons lid Alie Zwinderman regelmatig op de bijeenkomsten in Groningen. Pas onlangs ontdekte ik dat er over haar ouders een boek is geschreven. Het verscheen in 2011. Het is nooit te laat om aandacht te schenken aan een boek van of over een lid, dus dat doen we hierbij. De 8^e druk ligt voor mij, er kwam nog een 9^e en laatste.

Het boek is o.a. gebaseerd op de briefwisseling tussen de hoofdpersonen tijdens de dienstplicht van Jans, de briefjes die Jans op wc-papertjes schreef vanuit het huis van bewaring in Assen, andere documenten en gesprekken met Martha en (verzet) kameraden van Jans. Er wordt zeer uitgebreid ingegaan op de lange (voor)mobilisatie-periode, waarover we zelden zo persoonlijke details lezen. De lezer krijgt een goed tijdsbeeld. Afwisselend vanuit het oogpunt van Jans of Martha worden situaties beschreven, met regelmatig een samen-vattende terugblik.

U mag als u wilt zelf lezen hoe Jans in het verzet ging, wat hij daarin deed en met wie, hoe en door wie hij gearresteerd werd en in kampen in Duitsland belandde. Er wordt volop ingegaan op de kampverschikkingen. Jans werd bevrijd maar was te ziek en hij overleed op 15 mei 1945 in Lübtheen, Mecklenburg. We vernemen verder hoe het de zijnen verging, de zoektocht naar of hij nog leefde en wat er met hem gebeurd was. Aan het einde van het boek staat hoe Alie op 13 februari 2010 twee portefeuilles in ontvangst mocht nemen, die in Bad Arolsen* bleken te liggen.

Medewerker Bad Arolsen l., Alie Zwinderman en haar partner Ignace Hendriks, foto omstander

Op pag. 379 staat een passage met betrekking tot ons lid Alie en zo herkenbaar voor kinderen van...:

‘Het streven van Martha om de oorlogsgeschiedenis onder de aandacht van jongeren te brengen, staat in contrast met de manier waarop zij haar dochter Alie betreft bij het verleden. Martha zegt daarover in 1993: ‘Met Alie werd er helemaal niet over haar vader of over de oorlog gepraat. Dat werd bewust gedaan. De kinderen van verzetsmensen, die weten bijna niets. Je hebt zelf zoveel meegemaakt, dat wil je je kinderen niet aandoen. Het verdriet en het gemis, dat verwerk je zelf, daar bescherm je haar tegen. Je wilt dat je kind een onbezorgde jeugd heeft. Met anderen sprak ik er wel over, maar niet met haar. Ik vertelde haar ook niet wat voor man haar vader was, ik zei er weinig over.’

Pag. 381: ‘Zo groeit Alie op, met een vader die er niet is en over wie nooit gepraat wordt, maar die in alles aanwezig lijkt. Maar zij heeft geen herinneringen aan hem, geen beeld, geen stem, geen geur, helemaal niets.’

Pag. 388, slotzin boek: ‘De vondst in Bad Arolsen levert de laatste stukjes van de puzzel. Een waardig sluitstuk van een jarenlange zoektocht. Het is als een geschenk uit de hemel.’

DUITSCHLAND HEEFT GECAPITULEERD

Uit: Dagboek Fragmenten 1940 – 1945

Handelsvertegenwoordiger, 49 jaar, Amsterdam

4 mei – Wim is naar de Horstermeer geweest. Kwam met 2 flessen melk terug maar geen groenten. Ik heb een vergeefsche tocht naar de stad gemaakt om te zien of er wat met de schipper is meegekomen. Met het Noodcomité gesproken moeite te doen iedere week een schuit groenten te

laten komen. Heer Messemaker in dien geest geschreven. Maar er broeit wat. Is het de stilte die de storm vooraf gaat? De illegale werkers zitten niet stil. Mijn radioman Joop Beulemans zit de geheele dag aan zijn kristalletje. Heeft hij nieuws dan komt hij dat direct brengen. 3 x per dag krijg ik de berichten.

Nu durf ik dat wel neer te schrijven. Ik heb al 4 maanden een Eng. geweer in huis. Een stengun. Iedere week komen er mannen bij mij oefenen. In ploegen van 6 man. We monteeren en demonteeren de stengun. Nemen schiethoudingen aan. Liggend, knielend, staande enz. Alleen schieten gaat niet, maar dat komt misschien nog wel. Als het U uur is gekomen het uur van het groot alarm, dan zullen we allen, die zich ingezet hebben, Zoo noodig hun leven geven om het Vaderland te bevrijden van de gehate Moffen.

*Om 7 uur in den ochtend komt er een man bij me, en vertelt dat Duitschland zich heeft overgegeven. We moeten nog altijd om 7 uur binnen zijn. Ik waag het erop, naar Piet Krul te gaan. Bij Piet tref ik nog eenige leden van ons commando aan. Zij hebben niets gehoord. Wij luisteren om 8 uur naar de Deutsche uitzending uit Londen en om 8.15 naar Radio Oranje. We worden er niet wijzer op en ik ga onverrichter zake weer naar huis. Om 8.45 zie ik Dokter Wagenaar de weg op stormen. Menschen komen bij elkaar. Daar nadert hij ons huis. *Duitschland heeft gecapituleerd.* Terwijl ik dit schrijf word ik er nog koud van. Het is dus toch waar. Wat een vreugde direct. Menschen zijn uitgelaten. Overal vormen zich groepen. Hier en daar zie ik een vlag verschijnen. Om 9.15 wordt er gebeld. Onze sectie commandant Versteeg kondigt constellatie aan. Nu moet ik er op uit. De onder mijn commando staande manschappen moeten gewaarschuwd worden. Ik pak de fiets en trek er op uit. Op de Middenweg meerdere fietsers zeer tot verwondering van de Duitse Schildwacht, die nog altijd aan de Zaaiersweg op post staat.*

Hierna nog 2 ½ bladzijde over de 4^e mei door de scribent, die zo te lezen tot de Ordedienst behoorde.

Zondag 5 mei – Het belooft een stralende dag te worden. Een elkeen maakt zich op om naar de kerken te gaan. Alle mensen zijn met de rood-wit-blauwe kleuren of Oranje getooid. De druk is van ons afgenomen, we kunnen weer lachen. Mar de berichten zijn nog steeds verwarrend. *Heel Duitschland heeft gecapituleerd komt er nu af.* Eindelijk zien ze dus in dat een verder vechten een onmogelijkheid is. Ze zijn murw gemaakt. Ze krijgen hun portie thuis. Hun steden in puin. Het volk dood of gevangen. En de Nazileiders op de vlucht.

In de kerk vreugde alom. Dominé spreekt over de zege en dat wij ons waardig moeten gedragen. Maar hoe zullen zij erover denken die in concentratie-

kampen hebben gezeten, die hun naaste familieleden hebben zien vermoorden! Zij willen hun beulen in handen hebben om af te rekenen.

S avonds komen mijn mannen uit West en Noord naar mij toe. In West is alles onder de wapenen gebleven. Hoe zit dat? Versteeg komt vertellen dat wij weer geconsigneerd zijn. Mijn mannen 3 in getale blijven bij mij slapen. Een 4de gaat bij fam. aan Onderlangs. We spreiden een bed in de kamer. Als het 11 uur is en nog geen alarmsein is gekomen, besluiten we naar bed te gaan. We slapen tot 6 uur. Geen alarm. Wat moet ik met de mensen doen. Geen voedsel heb ik in huis voor hen. Maar morgen zal ik wel zien hoe ik daar aan kom. Hoofdzaak is: *De oorlog is afgelopen en God zij geloofd ik leef nog.*

Iets verderop staat wat deze anonieme verzetsman en de zijnen allemaal gedaan hebben. Ik citeer. Bonkaarten verzorgen voor onderduikers. Persoonsbewijzen veranderen. Broodkaarten overbrengen. Illegale bladen verspreiden. Elke avond brachten Wim en ik 50 bladen weg. Het Parool, Paraat, Trouw, Vrij Nederland behoorden hierbij. Een elkeen was blij dat hij het nieuws kreeg. Wij vouwden de bladen thuis en gaven ze zoo af. Minstens 4 ½ jaar deed ik illegaal werk. Velen in de buurt wisten het. Maar toch liep ik met boter op mijn hoofd. Eén verrader er onder en je was voor de bijl. Mijn vriend Hein die tevens buiten boven genoemd werk, ook nog schakel was voor het N.S.F. Nederlandsch steunfonds zou boeken kunnen vullen over deze tijd. Hein die chef was op een groote drukkerij verzorgden alle mogelijke drukwerken. Hij drukte bonkaarten, valsche Ausweisen, Persoonsbewijzen ja wat al niet meer. En van hem kreeg ik de dubbeltsjes voor mijn onderduikers. Honderden zijn er geholpen om uit de klauwen te blijven van de Moffen.

En dat overdenk ik de avond van 5 Mei als ik in mijn bedje lig. Mijn vrouw was wel eens bang, maar dat moet ik haar toegeven. Ze heeft doorgezet en het risico genomen. Hoeveel zouden het evenals zij hebben aangedurfd?

Bovenstaande fragmenten komen uit het boek Dagboek Fragmenten 1940 – 1945, uitgeverij Martinus Nijhoff, 1954. Pag. 607-611. Voorin dit boek staan onder *ten geleide*: 'de hier volgende fragmenten zijn ontleend aan particuliere dagboeken die in origineel of in fotocopie berusten bij het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam. Op enkele uitzonderingen na zijn alle er in voorkomende persoonsnamen gewijzigd'. Het boek verscheen als Bronnenpublicatie, Serie Diversen, no. 2. Oude spelling hebben wij geheel gehandhaafd. Dit boek ontving uw redacteur van ons lid dr. R.J.A. Janssens.

OGENLICHT

Vermoeid na jaren
Op zoek naar lampenolie
Knielde de profeet
In het donker

De Chanoeka lichtjes
Doofden na acht dagen
Zonder teken van vrede
Aan de hemel

Zwak verlicht door de maan
Sporen van verschrikking
Van oorlog en geweld
Een gespleten land

Kwaad gekerfd in muren
Bloedgroeven in aarde
Levens misvormd
Tot bergen puin

Twee verdwaasde volken
Van de zelfde oude stam
Niet bereid hun erfenis
Van eeuwen te delen

Bedroefd ziet de profeet
Hun onvermogen
Te leven volgens
De Geschriften

Israëliet en Palestijn
Gelijk Isaac en Ismaël
Staakt jullie broedertwist
Roept de profeet

Kom tot rede
Het licht van vrede
In jullie ogen
Zal ik ontsteken

Israël – Gaza december 2023
© 2023 Edjo Frank (lid KvV)

ARRESTATIES BROERS KLOOSTRA

Onderstaand document stuurde ons lid Mario Kloostra ons

Beste familie Kloostra,

Ik wil de geschiedenis vertellen over de arrestaties van de vijf broers Kloostra en hoe Tjerk aan zijn einde is gekomen.

De geschiedenis begint op 1 januari 1923, toen Johannes Hubertus van Soolingen in opdracht van de Haagse burgemeester Patijn de CPN moest infiltreren. Hij leerde door de infiltratie veel communisten kennen en gaf de namen door aan de Haagse Politie Inlichtingendienst.

Direct na de Nederlandse capitulatie op 15 mei 1940 gaf De Monchy opdracht dat de Inlichtingendienst zijn activiteiten moest voort zetten. Enkele weken later werd Van Soolingen benaderd met de vraag of hij zijn infiltratie in de nu illegale CPN wilde voort zetten en die zei 'ja'.

De Haagse CPN begon zijn illegale activiteiten op 17 mei 1940, meteen werd een gewapende groep opgericht, waarvan Tjerk, Johan en Arie Kloostra lid waren. De broers Jan en Rein namen deel aan wat later *De Vonk*-groep ging heten.

Van Soolingen gaf door wie er lid waren van het CPN-verzet. Omdat de Duitsers de schijn van goede relaties met de Sovjet Unie wilde ophouden, werd in eerste instantie niemand gearresteerd. Maar toen de CPN een pamflet met opruiende tekst ter gelegenheid van 1 mei 1941, de dag van de arbeid, wilde uitbrengen, vonden er een paar arrestaties plaats. Meteen ging een rapport naar Berlijn dat er op korte termijn nog 40 arrestaties verwacht werden; dit geeft aan hoeveel informatie Van Soolingen al had doorgegeven.

Het echte oprollen begon op 5 juni 1941, waarna ruim twee weken lang dagelijks een paar mensen werden gearresteerd. Jan Kloostra was al op 6 juni aan de beurt. Rein en Tjerk moesten ook gearresteerd worden, maar zij wisten al tijdig onder te duiken. Ze kwamen echter wel op een landelijke opsporingslijst te staan.

De arrestatieactie die in april 1941 begon en tot mei 1942 doorliep, heeft aan zestig Haagse communisten het leven gekost. Bij het doodmartelen van Herman Holstege door de Sicherheitsdienst en Haagse politie, kwam nog een onbekende naam naar voren. Daardoor konden in de regio Rotterdam nog veel mensen gearresteerd worden, waarvan er veertig om het leven zijn gekomen. De arrestatieactie stopte mei 1941 doordat Van Soolingen een grote groep van het communistisch verzet in Delft had ontdekt. Er werden daar ongeveer 60 mensen

gearresteerd. De meesten werden na verloop van tijd vrijgelaten, maar er volgden toch nog 7 doden uit.

Rein werd in augustus 1942 gearresteerd toen hij een valse bon bij Simon de Wit inleverde. Normaal gesproken werd iemand met een valse bon na een paar dagen vrijgelaten, maar omdat Rein op de opsporingslijst stond, werd hij niet vrijgelaten, maar laten naar een concentratiekamp gestuurd. Hij was aldus ook een slachtoffer van Van Soolingen.

Op 7 oktober 1942 werd Arie Kloostra gearresteerd toen hij het huis van mevrouw Keuvelaar verliet; Arie ging tijdens zijn onderduiktijd daar wel eens eten. De man van mevrouw Keuvelaar was tegelijk met Jan Kloostra gearresteerd. Mogelijk hield Van Soolingen mevrouw Keuvelaar in de gaten en dan zou Arie ook het slachtoffer van hem kunnen zijn geworden.

In augustus 1942 kwam er een nieuwe leider van het Haags communistisch verzet: Jaap Boekman. Hij motiveerde mensen om nieuwe leden voor het verzet te werven, om zo de gearresteerden te kunnen vervangen. Johannes Bronkhorst herinnerde zich nog een communist die hij sinds 1930 kende: Van Soolingen. Hij vormde met hem een viermansgroepje met ook nog Rokus Kleingeld en Willem Arend Herder, de in Den Haag ondergedoken zoon van een zeer bekende Groningse communist. Er werd regelmatig bij Bronkhorst, Kleingeld en van Soolingen thuis vergaderd.

Van Soolingen werd in contact gebracht met de nieuwe stadsleider Boekman. Die vroeg of hij een stencilapparaat thuis wilde hebben om *De Waarheid* te vermenigvuldigen. Van Soolingen vroeg bedenktijd en er werd een nieuwe afspraak voor begin december 1942 gemaakt. Van Soolingen ging in overleg met de Inlichtingendienst en daar werd afgesproken dat de politie de afspraak zou observeren. Op de nieuwe afspraak weigerde Van Soolingen de stencilmachine en ze gingen uiteen. De politie schaduwde Boekman, maar na verloop van tijd verloren ze hem uit het oog; mogelijk heeft de ervaren Boekman hen afgeschud. De politie wist nu hoe hij er uit zag, keek naar hem uit en Boekman werd na een paar dagen herkend. Hij werd naar zijn woonadres gevolgd en daar gearresteerd.

Boekman werd verhoord, maar hij liet niets los. Vervolgens werd Boekman aan de Sicherheitsdienst uitgeleverd. De Sicherheitsdienst ging tot martelen over, waarbij een Haagse politiemann meedeed. Boekman liet niets los. Toen werd een spion in zijn cel gezet. De spion ging opscheppen over zijn daden binnen het communistische verzet en toen kon Boekman het niet laten om ook het een en ander te vertellen. Zo kwam de Sicherheitsdienst achter een aantal namen met adressen.

In januari 1943 gingen de arrestaties van start, ook Johan Klooststra zou in deze actie gearresteerd worden. Bronkhorst bleef voorlopig buiten schot, want men wilde dat het contact van Van Soolingen nog een poosje intact bleef. Maar op 8 februari werd Bronkhorst tocht gearresteerd. Van Soolingen belde aan en riep: "Hier is Piet", dat was zijn schuilnaam. Van Soolingen liep achteruit en bleef toekijken. Hij wist dat er al tientallen van zijn slachtoffers om het leven waren gekomen en wilde ervan genieten om te zien hoe weer iemand naar een mogelijke dood werd gevoerd. Bronkhorst deed open en werd door drie Duitsers en een Nederlandse politiemann gearresteerd. Twee Nederlandse politiemannen werden in de woning geplaatst om aanbellers te arresteren.

Drie dagen later belde Willem Herder bij Bronkhorst aan. Hij werd meteen gearresteerd en pols-aan-pols geboeid aan een politiemann afgevoerd. Na een paar honderd meter begon Herder een worstelpartij, gooide de politiemann op de grond en probeerde zijn pistool te pakken. Maar de tweede politiemann kwam op de fiets achterop, zag de worstelende mannen, gooide zijn fiets er bovenop en Herder kon onder controle worden gebracht. Op Herder werden aantekeningen voor een aantal afspraken op straat gevonden.

De eerste afspraak was op het Oranjeplein. Herder werd daar met een bezemsteel in zijn broekspijp neergezet. Juist toen kwam de verwachte persoon aanlopen. Het was Adrianus Nas die Boekman als stadsleider was opgevolgd. Hij zag Herder tussen twee mannen in staan, maar ook dat een paar mannen verdacht stil stonden in wijde kring om hem heen. Omkeren en vluchten had geen zin, want dan zou hij onmiddellijk opgepakt worden; daarom liep hij door en deed alsof hij een toevallige passant was. Maar de Sicherheitsdienst had het wel door en Nas werd gearresteerd.

De tweede afspraak van Herder was dezelfde dag met Piet Wapperom op het Hobbemaplein. Wapperom was echter al gearresteerd, en de Sicherheitsdienst had bij hem een aantekening voor een afspraak gevonden met de tekst 'Hob'. Wapperom had echter de Sicherheitsdienst wijs gemaakt dat de afspraak in de Hobbemastraat bij de zijstraat Hoofthskade was. Maar nu werd Herder op het Hobbemaplein neergezet om daar tevergeefs op Wapperom te wachten, want die werd door de Sicherheitsdienst naar de Hoofthskade gebracht. Herder had een bezemsteel in zijn broekspijp en de zakken van zijn jas waren open gesneden, zodat ze via zijn zakken op de rug geboeid kon worden zonder dat iemand dat kon zien.

De tram kwam aan op het Hobbemaplein. Uit de tram stapte Tjerk. Die zag Herder staan en begon een gesprekje. Tjerk stak wilde een hand geven,

maar Herder kon het niet beantwoorden, omdat zijn handen geboeid waren. Herder zei: "Ga weg, er is gevaar." Tjerk lachte er om maar zag toen het geronnen bloed in het gezicht van Herder. Tjerk maakte zich uit de voeten. Herder zag dat twee politiemannen in burger achter Tjerk aan liepen. Tjerk had niets in de gaten, want hij had haast voor een afspraak bij de zuurtjeskraam op de markt.

Op de markt kwam Nas juist aanlopen; hij liep wat stijfjes tussen twee mannen in. Nas riep: "Bertus, onraad". Bertus was de schuilnaam van Tjerk. Tjerk begreep het onmiddellijk. Hij trok razendsnel een pistool en schoot de twee begeleidende mannen neer en vluchtte weg. Een van de neergeschoten mannen was in het hoofd getroffen en zou een paar uur later overlijden. Nas kon niet vluchten, want hij had een bezemsteel in zijn broekspijpen en was waarschijnlijk aan de twee begeleiders geboeid. De ontmoeting werd geobserveerd door twee politiemannen en die gingen achter Tjerk aan. Die had nu vier politiemannen achter zich aan.

Tjerk holde naar de Terwestenstraat, sprong tegen een muurtje op, hees zich er overheen en drong vanaf de achterkant een huis binnen. Het was een verkeerde keus. Hij had via de achterkant van de tuin naar een tuin van een pand aan de Honthorststraat moeten klimmen en naar de Honthorststraat moeten vluchten, dan zou hij een kans hebben gehad. In de achterkamer lag een 55-jarige vrouw in bed; ze was ernstig ziek, ze leed aan kanker en zou vier maanden later overlijden. Tjerk verschool zich achter het bed. De politie drong het huis aan de voorkant binnen door een ruitje in te slaan. Toen ze de slaapkamer in wilden gaan, ontstond een vuurgevecht over de vrouw heen. Een van de politiemannen ging via de keuken naar de tuin, waardoor Tjerk van achteren belaagd werd. Tjerk ging terug de tuin in en de politiemann verschool zich gauw achter een schuurtje. Tjerk ging zelf het schuurtje in en stak zijn hand met pistool door de op een kier staande deur naar buiten om te schieten op twee politiemannen die hem volgden. De politiemann achter het schuurtje kwam dichterbij, greep de hand van Tjerk en duwde die naar beneden. Een tweede politiemann kwam snel dichterbij. Tjerk zei: "Schiet mij maar dood." Toen schoot een van de politiemannen Tjerk door het hoofd. Het was moord, want Tjerk was al onder controle en de politiemann had ook door zijn hand kunnen schieten. Tjerk overleed 12 dagen later.

De actie die met Boekman begon en tot maart 1943 doorliep, leidde tot 60 arrestaties, waarvan er 15 mensen om het leven zijn gekomen. In maart 1945 leverde Van Soolingen nog drie man aan de Sicherheitsdienst uit; ze werden een paar dagen later gefusilleerd. Bij elkaar heeft Van Soolingen meer dan 130 mensen de dood in gejaagd. En burgemeester De Monchy was daaraan medeplichtig.

Zo is één van de broers Kloostra om het leven gekomen en zijn er vier in een concentratiekamp terecht gekomen. Allemaal door toedoen van burgemeester De Monchy en de infiltrant Van Soolingen. Als dank om Den Haag van communisten vrij te maken, is er een plein naar deze landverrader vernoemd en staat er het bevrijdingsmonument op.

Rudi Harthoorn, zie www.rudi-harthoorn.nl

Redactie: 4 leden van de familie Kloostra en een zoon van Piet Wapperom zijn lid van onze KvV. In ons herfstnummer 2023 stond een artikel over de plaatsing van 3 Stolpersteine in Den Haag voor leden van de familie Kloostra. Hugo Wapperom schreef een boek over zijn vader: De Spinvlieg. Daarover en daaruit publiceerden wij diverse malen. Wij sturen u e.e.a. graag toe.

SNIPPERS

■ In het NM **Oranjehotel** is t/m december 2025 de **tentoonstelling** *Vrijheid onder druk, politiek gevangen toen en nu* te zien. Aan bod komen o.a. Fort van Breendonk, het Robbeneiland, de Goelag Archipel en Guantánamo Bay. In een cel aan de D-gang is o.a. de *Empty chair* te zien, die Maarten Baas maakte voor Amnesty International.

■ Het **Verzetsmuseum** in Amsterdam had in 2024 een recordaantal van bijna 120.000 bezoekers. Dit was mede te danken aan de opening van een nieuwe permanente afdeling over WO2 in de voormalige Nederlandse koloniën.

■ Op 12 februari 2025 was het 80 jaar geleden dat **Walraven van Hall, de ‘bankier van het verzet’**, in Haarlem werd geëxecuteerd. Op de plek waar hij en zijn gezin vanaf het begin van de Tweede Wereldoorlog woonden, Westzijde 42 te Zaandam, is een mooi, ingetogen monument te zijner ere gerealiseerd. Hier is zijn sterfdag herdacht op 12 februari om 12 uur.

■ Op zondag 26 januari is de **European Holocaust Research Infrastructure (EHRI)** officieel gestart. EHRI is een samenwerkingsverband van 25 Europese archieven, bibliotheken, musea en onderzoeksinstituten. De hoofdzetel zal bij het **NIOD** worden ondergebracht.

■ In het kader van 80 jaar bevrijding werden op 16 januari in het **Verzetsmuseum** in Amsterdam op een drukpers van het illegale Parool vellen gedrukt met namen van omgekomen **Parool-medewerkers**

voor de bibliofiele uitgave *Niet buigen, niet bukken* van de Stichting Democratie en Media.

■ Ons lid Mario Kloostra liet ons weten dat er op 1 mei er een uitzending komt van ‘**Andere Tijden**’ over ‘**De Bus uit Dachau**’.

DE GEZICHTEN VAN DE BEVRIJDING

Nu ik over de bevrijding moet schrijven en mijn gedachten over haar in het gelid heb gezet, ontdek ik, dat ze vele malen van gedaante veranderd is.

5 mei 1945. De bevrijding is vandaag een vlag, die plotseling uit een gevel van de Leenderweg in Eindhoven wordt gestoken. Zij is: mensen, die juichend en huilend, tegelijkertijd dwaas en droevig doen. Een paar uur later is zij: een luidruchtig café waar wordt gegeten en gedronken. Ja, luidruchtig is zij vooral, die bevrijding van nog geen etmaal oud.

8 mei 1945. Ik sta op het Waterlooplein in Amsterdam, in militaire uniform. Een man opent de deur van een garage. Omdat vandaag khaki en Canadees synoniem zijn, stumptert hij iets in een taal, die heel vèr weg aan een primitief soort Engels doet denken.

“Shalom”, zeg ik. Hij kijkt me aan. Begrijpt het eerst niet. Dan begint hij te huilen. Die garage is *zijn* garage. Nog van vóór de ondergang der wereld. Al die tijd heeft hij ondergedoken gezeten. In de Achterhoek.

Fietsend en liftend, bedelend en knoeiend is hij in drie dagen tijds naar Mokum Aleph teruggekropen. Drie dagen pas is de vrijheid oud en hij is al terug op het Waterlooplein. Hij heropent zijn zaak. Zijn zaak! Als ik afscheid van hem wil nemen, zegt hij aarzelend:

“Moet u horen. Ik heb een beetje voedsel meegebracht. Doet U mij een plezier, komt u vanavond bij mij eten. Al die jaren heb ik alleen moeten eten... onder de vloer. Alléén eten is erger dan dood zijn.”

Vandaag is de bevrijding: een gezicht met een huidskleur, groezelig en vaal van vijf jaren eenzaamheid onder een vloer ergens in de Achterhoek.

In de weken daarna krijgt de bevrijding elke seconde een andere gestalte. Zij is: een dievegge, die weigert ondergedoken huisraad terug te geven. Zij is: een lange lijst met namen van mensen die terug zullen kunnen komen, over een week, over een maand. God zal het weten. Zij is: vervallen huizen. Zij is: onfrisheid.

Maar in al die gezichten van de bevrijding overheerst weemoedige droefheid.

Uit: ‘**Voordat ik het vergeet**’, auteur Meyer Sluysers, uitgave Het Parool / N.V. De Nieuwe Pers, 1957. Met een voorwoord van dr. W. Drees. Pag.

87/88. Meyer Sluysen (eigenlijk Meijer Sluysen, 1901 - 1973) was een joodse journalist, radiocommentator en schrijver. Voorin het boek staan deze regels:

*De tijd staat stil;
en wij reizen er langs;
van herinnering tot
herinnering*

Fotocollectie Anefo/Londen, Nationaal Archief (Den Haag), maart 1942, Sluysen was toen hoofd van de filmafdeling Regeeringsvoorlichtingsdienst te Londen

Redactie: Meyer Sluysen is voor sommige leden mogelijk controversieel. Als leider van het Bureau van Actie en Propaganda voerde hij van 1933 tot 1936 een landelijke campagne tegen nationaal-socialisme en communisme via het colportageblad 'Vrijheid, arbeid en brood' van de S.D.A.P.

BELANGRIJKE ADRESSEN

Stichting 1940 - 1945

Bezoekadres en Postadres:

Nienoord 13
1112 XE Diemen
Tel.: 020 – 6601945 werkdagen 9 – 12 uur

Stichting Arq Centrum '45

Landelijk centrum voor de medisch-psychologische behandeling van verzetsdeelnemers, oorlogsgetroffenen en slachtoffers van geweld.

Bureau Aanmelding en Informatie: tel. 0800 – 2245245. Adressen:

Rijnzichtweg 35	Nienoord 5
2342 AX Oegstgeest	1112 XE Diemen
Tel.: 071 – 5191500	Tel.: 020 – 6274974
Emailadres: mail@centrum45.nl	

Stichting Arq (Psychotrauma Expert Groep)

Overkoepelende organisatie waarin instellingen en instanties die zich richten op psychotrauma in relatie tot vervolging, oorlog, agressie en geweld samenwerken. Hiervan maakt o.a. deel uit Stichting Cogis (voorheen ICODO).

Adres: Nienoord 5, 1112 XE Diemen, tel. 020 – 8407650 (Arq Dienstencentrum), e-mail info@arq.org, website www.@arq.org

Stichting Pelita

Tegenwoordig kunnen wij hier ook terecht Slachtoffers WOII in Zuidoost Azië
Tel. 088 – 3305111
e-mail info@pelita.nl

Maatschappelijk werk oorlogsgetroffenen

Nederlands Veteraneninstituut Afdeling Maatschappelijk Werk

Postadres: Postbus 100, 3940 AC Doorn
Bezoekadres: Willem van Lanschotlaan 1 te Doorn
Tel: 0343 – 474242.

Aanmelden op werkdagen via het secretariaat maatschappelijk werk, tel. 088 - 3340050, mail zorgadministratie@nlveteraneninstituut.nl.

Contactpunt Naoorlogse Generaties is de nieuwe naam van **Aanspreekpunt Naoorlogse Generatie**

Zijn uw ouders oorlogsgetroffenen en bent u kort voor, tijdens of na de oorlog geboren? Dan kunt u terecht bij het Contactpunt Naoorlogse Generaties (CNG). Het CNG is een laagdrempelig adviespunt voor documentatie en informatie. Eventueel kunt u worden doorverwezen voor specialistische begeleiding. Het CNG heeft ook een adviesfunctie betreffende de tijdelijke Vergoedingsregeling Psychotherapie Naoorlogse Generatie (TVP). Op werkdagen telefonisch spreekuur tussen 9 en 12 uur via 088 – 3305150, mailadres ang@arq.org.

WAT IS ER TE DOEN?

In 2024 en 2025 staan we stil bij 80 jaar vrijheid. Bekijk hier welke bijeenkomsten en evenementen in jouw provincie plaatsvinden en wanneer je deze kunt bezoeken.

Bovenstaande regels las ik voor u op de website van Nationaal Comité 4 en 5 mei. Helaas in mijn ogen worden we getutoyeerd. Maar u kunt kijken op: www.4en5mei.nl/activiteiten-80-jaar-vrijheid.

